

NOVA TIPOLOGIJA GLOBALNIH DRUŠTAVA

1. TRADICIONALNA PERIODIZACIJA

Pitanje tipologije društava je konceptijsko razgraničavanje celine čovečanstva i njegovog razvoja na manje društvene celine. Tradicionalna periodizacija globalnih društava, kao kriterijum podele, primenjuje model društveno-ekonomskih formacija. U pitanju je marksistička kategorija, periodizacija tipologije globalnih društava prema osnovnim karakteristikama društveno-ekonomskih odnosa. Globalno društvo se ispoljava u svom vremenskom razvoju kroz različite istorijske oblike. Unutar globalnog društva razlikuju se određene društvene celine sa svojim specifičnostima. Pitanje je do kog nivoa treba raščlanjavati globalno društvo da bi se dobila opšta sociološka slika društvenog razvoja i njegove periodizacije. Ovo razgraničenje može da se postigne na više načina. Tako su moguće podele na klasna i besklasna društva, geografske podele prema različitim geografskim faktorima, demografske podele i drugo. Za sociološko sagledavanje društvenog totaliteta, pre svega, značajno je "stanje" društvenih odnosa, a ne njihova vremenska i geografska dimenzija. Pri tom, uslovljenost društvenih odnosa ekonomskim faktorom, koji se legitimiše kroz vladajuće svojinske odnose datog društvenog okruženja, formuliše kategoriju društveno- ekonomske formacije. Društveno-ekonomska formacija je osnovna sociološka kategorija periodizacije u istorijskom razvoju globalnog društva, koja predstavlja tipičan, relativno trajan sistem odnosa proizvodnje i drugih društvenih odnosa, koji se u toku istorijskog razvoja društva oblikuju oko osnovnog oblika proizvodnje. Periodizacija se zasniva na stepenu razvoja proizvodnih snaga, osnovnim odnosima proizvodnje i dominantnom obliku svojine nad sredstvima za proizvodnju.

Razvoj ljudskog društva nije ravnomeran i pravolinijski. Ne prolaze sva društva istovremeno kroz iste društveno-ekonomske formacije, niti je vremenska i sadržinska dimenzija ovih formacija ista. Tako danas istovremeno egzistiraju razvijena kapitalistička društva, feudalna društva, ali i društva prvobitne zajednice. Osim toga, nijedna formacija ne postoji u svom čistom vidu, već su u njoj sadržani elementi drugih društveno-ekonomskih formacija.

Klasična marksistička sociologija deli istoriju globalnog ljudskog društva na pet društveno-ekonomskih formacija: Prvobitnu zajednicu, kao preteču i jezgro nastanka prvih klasnih odnosa, Robovlasničku društveno-ekonomsku formaciju, Feudalnu društveno-ekonomsku formaciju, Kapitalističku društveno-ekonomsku formaciju i Komunizam, kao buduće besklasno društvo.

1.1. Prvobitna zajednica

Prvobitna zajednica je prva društveno-ekonomska formacija u istoriji ljudskog društva. Počinje procesom izdvajanja ljudske vrste iz životinjskog sveta i traje do pojave prvih država. Prema grubim procenama, ova formacija je trajala oko 700 000 godina i na osnovu istraživanja arheologa, antropologa, geologa i paleontologa mogu se naznačiti osnovna obeležja ove formacije: srodnička osnova ovih društava, kolektivna svojina i kolektivizam u međusobnim odnosima, vladavina običajnog prava i nizak nivo proizvodnih snaga.

Saznanja o prvobitnoj zajednici sadržana su u zapisima Herodotove istorije, Cezarovim i Tacitovim svedočanstvima, spisima Konstantina Porfirogenita, "Ilijadi" i "Odiseji", legendama i narodnim pričama. Ova saznanja dopunjena su kasnijim, pa i savremenim istraživanjima američkih indijanskih plemena Irokeza, kultura Maja, Inka i Acteka, afričkih i azijskih plemena i plemenskih migracija na evropskom kontinentu.

Prema Morganu, prvobitna zajednica deli se na dve velike epohe:

1. Epohu divljaštva, koju karakteriše skupljačka privreda, artikulisan govor, pronalazak vatre, luka, strele, prvi oblici izrade oruđa, i
2. Epohu varvarstva, koju karakteriše pojava grnčarstva, pripitomljavanje životinja, gajenje određenih biljaka, topljenje rude i pojava zanatstva. U ovoj epohi naziru se prvi oblici imovinskog raslojavanja, mada je proizvodnja naturalna (za sopstvene potrebe), a razmena tek rudimentarno razvijena.

----- OSTATAK TEKSTA NIJE PRIKAZAN. CEO RAD MOŽETE
PREUZETI NA SAJTU. -----

www.maturskiradovi.net

MOŽETE NAS KONTAKTIRATI NA E-MAIL: maturskiradovi.net@gmail.com